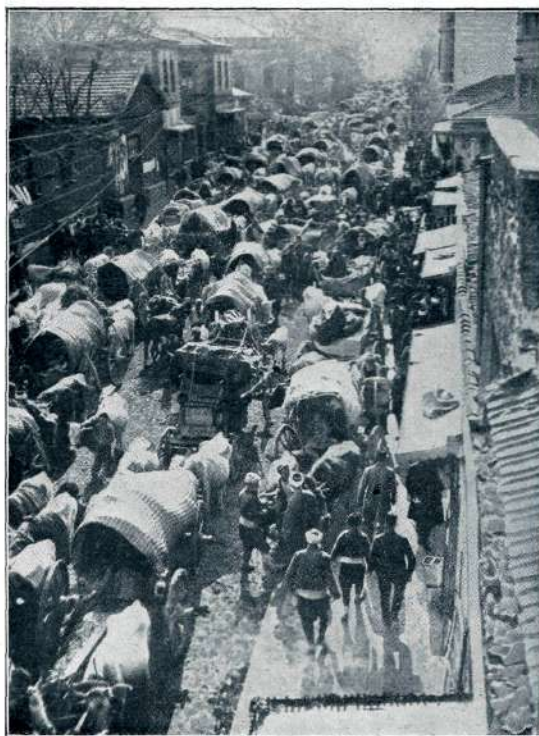

cije te vrste. Mislimo, da se ne more vsak narod ponašati s tako sistematičnim delom o Ameriki kakor zdaj Slovenci. V prvih dveh sešitkih je Trunk obdelal zemljepisne razmere in zgodovino Severnih Zedinjenih držav, v tretjem pa politične, socialne, gospodarske in verske ter začenja z zgodovino slovenskega izseljevanja in njega vzrokih od prvih početkov sem. Vrlina Trunkove knjige obstoji v tem, da v bistvenem oziru izčrpa prav vse, kar nuja Amerika problemov, vse je povedano na pravem mestu in je zelo srečno razvrščeno. Ameriški problem presoja Trunk optimistično. Kar se tiče političnih strank, bi bilo treba razliko med republičansko in demokratiško še bolj pojasniti. Znani ameriški vseučilišni profesor Sloane meni, da je republičanska za ohlapnejše pojmovanje ustave, ki omogočuje centralizacijo, demokratska pa za rigoročno, tako da ostaja avtonomija posameznih Zveznih držav nedotaknjena. Kar se tiče npravne moči amerikanstva, je Trunk polagal po pravici največjo važnost na puritanstvo, vendar ni neupravičeno mnenje, da je v puritanstvu tudi veliko hinavščine. Trunk je dobre strani ameriškega problema obširno osvetlil, slabih pa ni nikjer prezrl, znanstveno vrednost tega temeljitega dela pa bi še bolj povzdignilo, ako bi se bile senčne strani ameriškega življenja še nekoliko ostreje začrtale. V splošnem pa Trunk na podlagi svojega vsestranskega opazovanja in svoje zelo zdrave sodbe, ki ne pozna nobenih predsodkov, Ameriko prav ocenjuje. Pomisleke imamo le proti nekaterim pregenerelnim in enostranskim trditvam, n. pr.: »Amerikanski kongres stoji brezdvomno nad evropskimi zbornicami« — »V zunanji politiki hodi Unija pota npravnih vzorov« — »Glede npravnosti se Evropa ne more kosati z Ameriko« — korupcija se premilo sodi, pravtako razporoke in sovraštvo zoper zamorce, hibe justice se premalo pointirajo, nedostatnost višje duševne kulture bi se morala še bolj markirati, sodba o časništvu pa je jako umestna. Te malenkosti pa knjigi niso v veliko kvar, ker je sicer na višini, zlasti še, kar se tiče socialnega vprašanja. Poglavja o tem se berejo kakor najtemeljitejše razprave, ki so se o tem sploh napisale. Delavsko vprašanje je izborno pojasnjeno, pisatelj se povsod naslanja tudi na zanesljive statistične podatke in je pri obravnavi teh vprašanj gotovo sledil strokovnjaškemu mentorju. Vseskozi originalen je del, ki se peča z naseljevanjem, zlasti Slovanov, posebič Slovencev. Zanimive številke v tem oziru naj vsak sam pregleda. Nasveti, ki jih Trunk našim izseljencem podaja, so najboljši. V osmem delu, ki se bo še nadaljeval, je zbral Trunk zgodovino slovenskih naselbin po vseh državah in mu bo zgodovinopisec slovenskega naroda za ta veliki trud gotovo zelo hvaležen. — Trunkova knjiga, ki je polna lepih in primernih ilustracij in okrašena z umetniškimi vinjetami Vavpotičevimi, sodi v knjižnico vsakega našega inteligenta in v roke tudi možem v najširših krogih, le mladini je ni priporočati, dokler se izseljevanje, ki pohaja večjidel iz slabih gospodarskih razmer v domovini, ne poleže. Pisatelj sme biti ponosen na to svojo publikacijo.

F. T.

H. Sienkiewicz: **Skozi pustinje in puščavo.** Roman iz Mahdijevih časov. Prevel dr. Leopold Lenard. Izdala Katoliška Bukvarna, Ljubljana 1912. — Sienkiewicz pozna dobro naša javnost po prevodih Podravskega, ki je prestavil večino njegovih znanih del.

Sienkiewicz, glasitelj nekdanje velike Poljske in njene slavne zgodovine, klicar njene svetle, a tudi njene senčnate strani v trilogiji, največji poznavatelj poljske duše v orisih družinskega življenja (Rodbina Polaneških), apologet krščanstva (Quo vadis), je gotovo več kot vsakdanji feljtonist. Prečitaj v originalu njegov Ogniem i mieczem in pred teboj zaživi zgodovina njegove domovine v vseh živih in bledih barvah. Stil njegov kakor izklesan z dletom v beli kararski marmor, stil historika, ki je najboljše razumel svojo nalogo. A kdor ni našel v njegovih delih pereče satire na obstoječe razmere nekdanje in sedanje Poljske, ta ga ni razumel. Treba se je vživeti v zgodovino nesrečnega poljskega naroda, naroda tradicije in predsodkov — tedaj šele je Sienkiewicz popol-

TURŠKI BEGUNI PRIHAJAJO
V CARIGRAD.

noma razumljiv. Vzemimo n. pr. njegovo predzadnjo povest Wiri (Vrtinci) iz dobe zadnje revolucije l. 1905., kjer vihti pisatelj svoj bič predvsem nad nezdravimi razmerami za brezmejno lahkomišelnostjo bolehajočega poljskega plemstva. Znano je, kako globoko je cenil veliki Tolstoj svojega vrstnika Sienkiewicza. In tudi, če je njegova ustvarjajoča sila že prešla čez zenit, imajo zadnja dela še vedno tako vrednost, da jih lahko z mirnim srcem uvrstimo med svetovno književnost. — V romanu »Skozi pustinje in puščavo« je avtor združil utile cum dulci. Hotel nam je podati sad svojega večletnega študija in raziskovanja Afrike, njenih prebivalcev, puščave in pustinj, zraven pa je narisal s svežimi barvami mojstrsko-psihološko, čudovito in originalno otroško dušo malega Poljaka, štirinajstletnega Stanka Tarkowskega in osemletne Angležinje Nelke Rawlison. Nelka in Stanko sta bila za časa